

Handläggare
Malin Torberger
Telefon: 08-508 25 162
Marie Haesert
Telefon: 08-508 25 086

Till
Socialnämnden
2022-06-14

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation

Förvaltningens förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förslag till reviderade riktlinjer avseende handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation.
2. Riktlinjerna överlämnas till kommunfullmäktige.

Fredrik Jurdell
Socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
Biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Ett förslag till nya riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation har tagits fram. De nuvarande riktlinjerna är från 2014 och bland annat ny lagstiftning som har tillkommit gör att de behöver revideras. I det nya förslaget har målgruppen för riktlinjerna utvidgats från att tidigare enbart ha varit ärenden som rör våld i nära relationer. Förslaget innebär också en utökning av flera delar samt att några nya har tillkommit. Utöver att målgruppen har utvidgats har de största utökningarna skett i avsnitten om handläggning och barnrättsperspektivet, och avsnitt om allmänna utgångspunkter respektive skolgång för barn i skyddat boende har tillkommit. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till nya riktlinjer.

Bakgrund

De nuvarande riktlinjerna antogs i kommunfullmäktige våren 2014. Sedan dess har arbetet mot de aktuella våldsförhållandena förändrats väsentligt, bland annat med nya föreskrifter och allmänna råd på området, liksom ny lagstiftning. I staden har flertalet stadsdelsnämnder inrättat relationsvåldsteam de senaste åren och arbetet mot våld har på så vis renodlats. Det finns således ett tydligt behov av en revidering av riktlinjerna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor, i samråd med juridiska avdelningen vid stadsledningskontoret. En referensgrupp med representanter från några stadsdelsförvaltningar har också bidragit i arbetet under en period. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 8 juni 2022. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 9 juni 2022.

Ärendet

De föreslagna riktlinjerna vänder sig till handläggare och chefer som handlägger ärenden rörande våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling i staden när det gäller utredning, bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida i ärenden som rör våld och förtryck. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

Jämfört med de nu gällande riktlinjerna har de föreslagna utökats inom flera områden, bland annat på grund av förändrad lagstiftning. Några avsnitt har utökats väsentligt i förslaget till nya riktlinjer och några områden har också tillkommit som inte finns med i nuvarande riktlinjer. Följande har utökats i störst omfattning eller tillkommit i förslaget:

- *Riktlinjernas målgrupper*

De nuvarande riktlinjerna avser handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer. I förslaget till reviderade riktlinjer har målgruppen breddats med ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation.

- *Allmänna utgångspunkter*

Det har tillkommit ett avsnitt om allmänna utgångspunkter för handläggningen, som handlar om bland annat minoritetsspråk, HBTQI-personer, våldsbejakande extremism och jämställdhet. Vissa inslag om detta finns även i nuvarande riktlinjer men inte i samma omfattning.

- *Handläggning*

De delar som berör handläggning har utvidgats och omfattar fler delar av handläggningen. Detta gäller inte minst när det gäller handläggning av ärenden som rör våldsutövare.

- *Barnrättsperspektiv och skolgång för barn i skyddat boende*

Skrivningarna om barnrättsperspektivet har utökats och det har tillkommit ett avsnitt om skolgång för barn i skyddat boende.

Utöver dessa har mindre ändringar också gjorts på olika ställen i förslaget till nya riktlinjer.

Jämställdhetsanalys

Mäns våld mot kvinnor kan ses som den yttersta formen av ojämställdhet. Våldet kan ta sig olika former och förslaget till nya riktlinjer omfattar de flesta av dem: våld i nära relation, hedersvåld, prostitution, människohandel och sexuellt våld oberoende relation. Våld i nära relationer kan utövas av och mot personer av båda könen samt transpersoner, men när det handlar om grovt, och ibland dödligt, fysiskt våld utförs det i den absoluta majoriteten av fallen av en man mot en kvinna. Våldet av män mot kvinnor är också mer systematiskt och upprepat. Våld och förtryck som utförs i en hederskontext är också en produkt av en patriarkal struktur, men innebär även begränsningar och kontroll av pojkar och unga män, och transpersoner kan drabbas hårt. Majoriteten av dem som utsätts för allvarligt förtryck och våld i en hederskontext är dock flickor och kvinnor.

Olika studier visar olika resultat när det handlar om vilka som har erfarenhet av att ta emot ersättning för sexuella tjänster. I en befolkningsstudie genomförd av Folkhälsomyndigheten 2017 svarade 1,5 procent av kvinnorna och 1 procent av männen att de tagit emot ersättning,¹ medan andra studier² visar att fler män än kvinnor uppgett att de tagit emot ersättning. Den absoluta majoriteten av de som köper sex är män.³

¹ [Våld mot kvinnor i prostitution - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)

² *Sex mot ersättning. Utbildningsmaterial om stöd och hjälp till vuxna* (2015) Socialstyrelsen

³ [Våld mot kvinnor i prostitution - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)

Av de offer för människohandel för sexuella ändamål som kommit i kontakt med polisen i Sverige sedan 1999 är alla flickor och kvinnor mellan 13 och 45 år.⁴

Enligt studien ”Våld och hälsa” från Nationellt Centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet, 2014, hade 20 procent av kvinnor över 18 år erfarenhet av sexuellt våld och 5 procent av männen. Brottsförebyggande rådet (Brå) visar i en annan studie att 99 procent av förövarna vid sexuellt våld mot flickor och kvinnor var män, och 83 procent vid sexuellt våld mot pojkar och män.⁵

Sammanfattningsvis kan konstateras att våld i de former som riktlinjerna omfattar i mycket stor utsträckning utförs av män mot flickor och kvinnor. Samtidigt är lagstiftningen som socialtjänsten ska följa könsneutral i den meningen att stöd ska ges till *brottsoffer*, oberoende av kön, även om flickor och kvinnor som blivit utsatta av närstående särskilt ska beaktas.⁶ Myndighetsutövningen i ärenden som rör våld i dessa former är således ett viktigt jämställdhetsarbete på strukturell nivå, samtidigt som bedömningar görs och beslut fattas utifrån individens behov.

Barnrättsperspektiv

Riktlinjerna avser vuxenärenden och berör därmed inte barn direkt. Men de vuxna som avses är ofta föräldrar och därför är det viktigt även utifrån barnperspektivet att handläggningen går rätt till och att våldsutsatta får det stöd och skydd de har behov av och rätt till, liksom att våldsutövare får stöd i att förändra sitt beteende. För att hålla barnperspektivet aktuellt i handläggningen av vuxenärenden anger riktlinjerna också att barnkonsekvensanalyser ska göras i alla ärenden där barn berörs. Forskningen visar att det verkar finnas en viss överlappning mellan att utsätta sin vuxna partner för våld och att utsätta sina barn.⁷ På så vis kan också upptäckt av våld mot vuxna bidra till upptäckt av våld mot barn. Riktlinjerna lyfter fram barn och barnrättsperspektivet på flera olika sätt och perspektivet ska alltid finnas närvarande i handläggning av ärenden där barn berörs.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till reviderade riktlinjer avseende handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution,

⁴ *Människohandel för sexuella och andra ändamål. Lägesrapport 22* (2021), Polismyndigheten

⁵ NCK:s webbplats: <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/sexuellt-vald/sexuellt-vald>

⁶ 5 kap. 11 § socialtjänstlagen

⁷ Heimer, Gun, Björck, Annika, Kunosson, Chrystal (red.) (2014) *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*.

människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation.

Bilaga

1. Förslag till nya riktlinjer avseende handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation.